

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України, доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Бісмак Олени Василівни

на дисертаційну роботу **Дмитрука Михайла Богдановича**

на тему: «Удосконалення навиків ходи в осіб другого зрілого віку після перенесеного мозкового інсульту засобами фізичної терапії на відновному етапі», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія, галузі знань 22 Охорона здоров'я

Актуальність обраної теми. Судинні захворювання головного мозку продовжують залишатися важливою проблемою суспільства, оскільки є однією з основних причин летальних наслідків та тривалої інвалідизації населення. Великий соціальний та економічний збиток, що виникає внаслідок інсульту, вимагає вдосконалення реабілітаційних заходів при даному захворюванні. Тим більше, що згідно з невтішними прогнозами очікується збільшення кількості хворих на інсульт. Інсульти дедалі частіше виникають у людей працездатного віку. Відсутність своєчасного та адекватного відновлення веде до виникнення незворотних анатомічних та функціональних змін та порушення психоемоційного статусу людини. Важливим кроком на шляху до зниження рівня інвалідизації серед осіб, які перенесли мозковий інсульт, є вивчення ефективності тих чи інших засобів фізичної терапії, які сприяють відновленню навиків ходи в осіб після інсульту, особливостей їх застосування, запровадження результатів дослідження у практику діяльності різних спеціалістів, зокрема фізичних терапевтів.

Отже, дисертаційне дослідження Дмитрука М.Б. є актуальним і спрямоване на вирішення важливої наукової проблеми застосування заходів фізичної терапії в осіб другого зрілого віку після перенесеного мозкового інсульту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконували на підставі плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2021-2025 рр. за темою 4.2 «Відновлення функціональних можливостей, діяльності та участі осіб різних нозологічних, професійних та вікових груп засобами фізичної терапії». Роль автора полягала у розробці та впровадженні програми фізичної терапії, що спрямована на корекцію ходи в осіб другого зрілого віку після перенесеного мозкового інсульту.

Ступінь обґрунтування наукових положень і висновків, які сформульовані у дисертації. За темою дисертації опубліковано в 11 наукових публікаціях: 3 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття – у виданні, включеному до науково-метричної бази Scopus; 3 публікації апробаційного характеру та 4 наукових праці, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Результати дисертаційного дослідження було апробовано на міжнародних наукових конференціях «Молода спортивна наука України» (Львів, 2016–2020), II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми формування здорового способу життя молоді» (Львів, 2017), X та XI Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Теоретико-методичні основи організації фізичного виховання молоді» (Львів 2016, 2018), Міжнародних науково-практичних інтернет конференціях «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяслав-Хмельницький 2017, 2020).

Дисертація характеризується глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, самостійністю у підходах до їх висвітлення, ґрунтовною практичною перевіркою отриманих результатів, їх суттєвою теоретичною і практичною значущістю.

Для вирішення поставлених завдань були використані адекватні методи наукового пошуку, які дозволили обґрунтувати на високому науково-методичному рівні основні положення результатів дослідження та висновки дисертаційної роботи.

Наукова новизна рецензованого дослідження полягає в тому, що:

- уперше науково обґрунтовано, розроблено та апробовано програму корекції ходи в осіб після перенесеного мозкового інсульту, що передбачає диференційований підхід до встановлення причини рухової дисфункції, а не її прояву та підбір типу реабілітаційного втручання, та містить в собі засоби, які впливають на причину, яка викликає рухове порушення;
- уперше розроблено алгоритм оцінювання якості ходи, що включає в себе наступні компоненти: оцінювання вихідного рівня стану пацієнта, ідентифікацію видимих обмежень рухової функції під час ходи, аналіз і з'ясування можливих причин порушення ходи, вибір типу порушення ходи, вибір типу реабілітаційного втручання; реабілітаційне втручання відповідно до мети та типів порушення ходи, оцінювання ефективності реабілітаційної програми;
- удосконалено способи оцінювання якості ходи в умовах стаціонару із застосуванням диференційованого підходу ідентифікації причин розладів ходи;
- підтверджено відомі особливості клінічних проявів мозкового інсульту, з'ясовано їхній вплив на функцію ходи;
- підтверджено наявні розробки і матеріали попередніх робіт щодо впливу жорстких ортезів AFO на забезпечення кліренсу стопи у пацієнтів після перенесеного мозкового інсульту;
- доповнено наукові дані, щодо впливу засобів фізичної терапії на покращення якості ходи в осіб другого зрілого віку після перенесеного мозкового інсульту;
- набула подальшого розвитку індивідуалізація підходів оцінювання та способів поліпшення ходи у пацієнтів після перенесеного мозкового інсульту.

Практична значущість отриманих результатів. Програма фізичної терапії, що покращує якість ходи в осіб другого зрілого віку після

перенесеного мозкового інсульту на відновному етапі, була апробована та застосована у практичній діяльності фахівців фізичної терапії у закладах охорони здоров'я.

Авторську програму фізичної терапії, що спрямована на корекцію ходи в осіб другого зрілого віку після перенесеного мозкового інсульту було впроваджено та апробовано у неврологічному відділенні КНП «5-та міська клінічна лікарня» м. Львова. Доповнено зміст клінічної практики студентів кафедри фізичної терапії та ерготерапії Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського з навчальної дисципліни «Фізична реабілітація в неврології» та теоретичний і практичний матеріал для лекційних курсів та клінічної практики студентів Українського католицького університету. Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено також в освітній процес підготовки студентів кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Оцінка змісту дисертації. Рецензоване дисертаційне дослідження відповідає вимогам до дисертаційних досліджень. Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, 5 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Матеріали дослідження викладені на 205 сторінках друкованого тексту, містить 23 таблиці, 9 рисунків. У дисертації використано 160 літературних джерел, з яких 129 іноземною мовою.

Анотація містить всі необхідні компоненти та традиційно викладена двома мовами. Вступ містить усі необхідні складові: здобувачем переконливо обґрунтована актуальність вивчення обраної теми, визначені мета і завдання дослідження, сформульовані об'єкт та предмет дослідження, надані методи дослідження.

У першому розділі «Фізична терапія осіб після перенесеного мозкового інсульту з розладами ходи» охарактеризовано сучасні засоби фізичної терапії в осіб після перенесеного мозкового інсульту. Автором показано, що у вітчизнах працях, присвячених фізичній терапії осіб із наслідками

перенесеного інсульту, багато уваги приділяється складанню реабілітаційних програм з урахуванням періодів захворювання. У зарубіжних наукових працях висвітлено оцінку якості ходи у пацієнтів, що перенесли мозковий інсульт. Автор зазначає, що в проаналізованій літературі недостатньо обґрунтованими залишаються питання вдосконалення програм фізичної терапії, які б містили методи оцінювання якості ходи та способи її корекції засобами фізичної терапії.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» подана інформація щодо методів дослідження, які застосовувалися для вирішення поставлених завдань, та етапи наукового пошуку здобувача.

У третьому розділі «Програма оцінки якості ходи та способи її покращення в осіб після перенесеного мозкового інсульту» автором наведено алгоритм програми оцінювання якості ходи в осіб після перенесеного мозкового інсульту, охарактеризовано типи порушення патерну ходи та типи реабілітаційного втручання, спрямованого на корекцію ходи. В основі розробленої програми поліпшення ходи в осіб після перенесеного мозкового інсульту лежить диференційований підхід ідентифікації причини рухового розладу. Авторська програма передбачала: вибір типу порушення ходи, що встановлює саме причину рухової дисфункції, а не її прояв, та підбір типу реабілітаційного втручання, що містить в собі засоби, які впливають на причину, котра ініціює рухове порушення. При розробці програми дотримувались основних принципів фізичної терапії, враховували клінічний перебіг захворювання, протипокази і застереження лікуючого лікаря.

У четвертому розділі «Результати впровадження програми фізичної терапії осіб з порушеннями навиків ходи після перенесеного мозкового інсульту» автором охарактеризовано зміни клініко-інструментальних показників у пацієнтів з порушенням навиків ходи після перенесеного мозкового інсульту. Надано результати, що підтверджують ефективність реалізації розробленої програми фізичної терапії. Обґрунтованість отриманих результатів базується на використанні сучасних інформативних методів

дослідження, залученні відповідних методів математичної статистики, ґрунтовному якісному та кількісному аналізі емпіричних даних.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнено результати дисертаційного дослідження, представлено основні наукові положення із зазначенням відмінності одержаних результатів від відомих раніше, окреслено важливі теоретичні і практичні питання та перспективи подальших досліджень.

Висновки, сформульовані в дисертації, обґрунтовані і достовірні, відповідають меті і завданням дослідження, відображають новизну і практичну значущість. Порухень академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації. Оцінюючи в цілому позитивно роботу Дмитрука М.Б., вважаю за необхідне звернути увагу на окремі зауваження та запитання, які потребують уточнення або виправлення:

1. У розділі 2, підпункт 2.1 «Методи дослідження», бажано виокремити окремі методи дослідження у певні підпункти для кращого сприйняття інформації.

2. У новизні дисертації відзначається, що було удосконалено способи оцінювання якості ходи в умовах стаціонару. Чим ці способи оцінювання принципово відрізнялися від відомих уже способів?

3. У роботі зазначено, що відповідно до типу порушення ходи, ви застосовували певні типи реабілітаційного втручання. Які критерії, окрім типу порушення ходи, ви ще використовували для відбору типу реабілітаційного втручання? І чому ви використовували саме таку термінологію «тип реабілітаційного втручання» замість загальноприйнятих термінів «заходи», «засоби», «методи» реабілітаційного втручання? Чим це обґрунтовується?

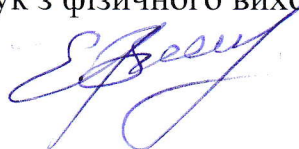
4. У роботі зустрічаються граматичні та стилістичні помилки.

Зазначені дискусійні зауваження та запитання не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки, наукової та практичної значущості результатів дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертаційна робота Дмитрука Михайла Богдановича на тему: «Удосконалення навиків ходи в осіб другого зрілого віку після перенесеного мозкового інсульту засобами фізичної терапії на відновному етапі» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31.05.2019) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Дмитрук Михайло Богданович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія, галузь знань 22 Охорона здоров'я.

РЕЦЕНЗЕНТ:

професор кафедри терапії та реабілітації
Національного університету фізичного виховання
і спорту України, доктор наук з фізичного виховання
і спорту, професор

О. В. Бісмак

Підпис Бісмак О.В. засвідчую
Проректор з науково-педагогічної роботи
Національного університету фізичного
виховання і спорту України

О. В. Борисова